

Начало>Вашите права>Достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

Достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

Дания

Основополагащи елементи

Съдебна система

Дела за достъп до информация

Достъп до правосъдие и участие на обществеността

Достъп до правосъдие срещу действия или бездействия

Други средства за достъп до правосъдие

Процесуална легитимация

Законно представителство

Доказателства

Преустановяване на нарушение

Разходи

Механизми за финансова помощ

Навременност

Други въпроси

Да си чужденец

Transboundary Cases

I. конституционните основи

В датската Конституция от 1953 г. не е утвърдено право на чиста и здравословна околна среда. По отношение на достъпа до правосъдие от член 63 от Конституцията следва, че всеки въпрос за границите на публичната власт може да бъде разглеждан в съда. Конституцията не определя кой може да завежда такива дела пред съдилищата. Това се определя от изискванията за процесуална легитимация, прилагани от съдилищата. Международните споразумения се считат за част от датското законодателство, само ако са включени в закони или други официални разпоредби на националното право (дуалистичен подход). Това означава, че до международните споразумения не може да се прибегва пряко пред съдилищата или административните органи. Те обаче може да бъдат ползвани като важни елементи за тълкуване на датското законодателство. Освен това, онези международни споразумения, по които ЕС е страна — като например Конвенцията от Орхус — могат, в съответствие с правото на ЕС, да бъдат пряко приложими в държавите членки, ако разпоредбите им са достатъчно ясни и прецизни. При тези обстоятелства административните органи и съдилищата са длъжни да прилагат Конвенцията от Орхус пряко.

II. Съдебна система

Дания има система от съдилища с обща компетентност, които се занимават едновременно с наказателни и граждански дела, включително дела за оспорване на административни решения. Няма административни съдилища с обща компетентност; такива обаче могат да бъдат установени в съответствие с датската Конституция. Системата от съдилища с обща компетентност се състои от 24 районни съдилища, две висши съдилища (Източен и Западен висш съд) и един Върховен съд. Според реформата от 2007 г. всички съдебни дела ще започват в районните съдилища. Районен съд обаче може да отнася дела по принципни въпроси до съответния висш съд. По-специфичният състав на Съда зависи от вида на производството, например наказателно или гражданско дело. Върховният съд е съставен от един председател и 15 съдии от Върховния съд. Съдебни решения обикновено се издават от минимум пет съдии. Източният висш съд е съставен от един председател и 56 съдии, докато Западният висш съд е съставен от един председател и 36 съдии. Делата във висшите съдилища обикновено се решават от трима съдии. По наказателни дела работата на съдиите могат да подпомагат непрофесионални съдии и съдебни заседатели. Делата в районните съдилища обикновено се решават от един съдия. По по-сложни или важни граждански и административни дела в делото може да участват трима съдии. По наказателни дела работата на съдията (ите) може да се подпомага от двама непрофесионални съдии или шест членове на журито. По административни въпроси ролята на съдилищата е да контролират публичните органи. Това включва съдебния контрол на законосъобразността на административните актове или пропуски, т.е. въпроси относно правно основание, компетентност, процедура и съответствие с общите принципи на правото. Контрол по същество (дискреционните елементи) на административните решения не е изключен по принцип, но съдилищата обикновено не са склонни да преразглеждат дискреционните правомощия на административните органи. Няма специализирани съдилища, които се занимават с дела в областта на околната среда. За сметка на това обаче Дания има дълга традиция в специализираните органи за административно обжалване или трибунали, които се занимават с обжалване на административни решения. По дела в областта на околната среда Апелативният съвет по въпроси на природата и околната среда (Natur-og Miljøklagenævnet — <http://www.nmkn.dk/>) се занимава с административни жалби. Апелативният съвет организационно е част от Министерството на околната среда, но той работи независимо от указания на министъра. Административните решения, взети по широк кръг нормативни актове в областта на околната среда, включително Закона за опазване на околната среда, Закона за защита на природата и Закона за устройственото планиране, могат да бъдат обжалвани пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда. Съответното законодателство определя кой може да обжалва и кои решения могат да се обжалват пред Съвета. Като цяло има широк достъп до обжалване от физически лица, както и от неправителствени организации.

Апелативният съвет по въпроси на природата и околната среда е т. нар. „комбиниран съвет“, в смисъл, че съставът на Съвета може да се различава в зависимост от различните дела. По същество новият Съвет има две различни конфигурации:

конфигурация от непрофесионални членове, състояща се от председател (постоянен персонал с квалификация на съдии), двама съдии от Върховния съд и седем членове, назначени от Парламента, и

конфигурация от експерти, състояща се от председател (постоянен персонал с квалификация на съдии) и експерти — обикновено двама или четирима.

Непрофесионалният съвет се занимава основно с жалби, свързани с устройствено планиране и опазване на природата, докато експертният съвет се занимава основно с жалби, свързани със замърсяване и химикали. Съветът има доста широки правомощия да делегира вземането на решения на председателя. Възможно е в някои специални случаи двете конфигурации на Съвета да могат да се съчетават в един комбиниран съвет. Възможно е също така дело за обжалване при специални обстоятелства да може да се прехвърля от непрофесионалния съвет на експертния, и обратно. Ако желае да оспори административно решение, взето от властовите органи, в повечето случаи е възможно да се избира между системата за административно обжалване, т.е. Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда, и съдилищата с обща компетентност. Достъпът до Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда е лесен и евтин. Жалбата се подава в писмена форма до органа, който е взел решението, в срок от четири седмици от момента на обявяване на решението. Органът е длъжен да разгледа дали ще промени решението си с оглед на жалбата. Ако не го направи, той трябва да изпрати жалбата до апелативния съвет, заедно със съответната информация. Малка такса (за 2012 г.: 500 DKK) трябва да се плати. Таксата ще бъде възстановена, ако жалбата е изцяло или частично успешна. Няма изисквания по отношение на формулирането на жалбата. Апелативният съвет предоставя необходимата информация за вземане на решение по делото. Освен ако няма изрично ограничение в закона, Апелативният съвет може да направи пълен преглед на административното решение, включително по въпроси на законността, както и по дискреционни въпроси (по същество). Апелативният съвет може да използва касация и да върне недействително решение на органа или, в случай на пълно преразглеждане на решението, да го замени с ново решение по същество (коригиращо). Решението на Апелативния съвет обичайно може да влезе в съда след 6 месеца.

Завеждането на дело в съдилищата обикновено е по-трудно, отколкото завеждането на дело в Апелативния съвет. Обикновено е необходимо съдействието на адвокат и съдебното дело може да стане значително по-скъпо. Съдилищата ще разгледат само претенциите и доводите, изтъкнати от страните по делото. По граждански и административни въпроси дело се завежда в (районния) съд с молба в писмена форма. Обикновено в законодателството е установен шестмесечен срок за оспорване на административен акт пред Съда. Съдът ще уведоми ответника за молбата, след което той може да представи писмен отговор. Съдът е длъжен да предложи споразумение в съответствие със Закона за правораздаване, член 268. Ако няма споразумение, съдът ще насрочи датите за устно (и) съдебно (и) заседание (я). Възможно е да бъдат призовани свидетели и да бъдат поискани експертни становища. Определението на районния съд може да се обжалва пред Източния или Западния висш съд. Съдилищата могат да отменят административните решения и да върнат решението на органа (касация). Съдилищата също така могат да заменят административно решение с ново решение, например издаване или отказ на разрешително. Въпреки това, съдилищата обикновено се въздържат в голяма степен да преразглеждат повечето дискреционни правомощия на органите и обикновено не издават ново решение по същевото на делото. Няма специфични особености на съдебните производства в областта на околната среда. По правило съдилищата разчитат на представянето на делото от страните и не могат да поемат инициатива по собствен почин. Съдилищата обаче може да решат да започнат преюдициално производство в Съда на Европейския съюз, без да им е отправено искане от една от страните. Гренландия и Фарьорските острови, които са част от Кралство Дания, имат специални съдебни системи и правила.

III. Дела за достъп до информация

Решения относно достъпа до информация за околната среда могат да бъдат обжалвани пред съответния апелативен орган; В повечето случаи това е Апелативният съвет по въпроси на природата и околната среда. Това е възможен вариант също и ако решението е направено от дружество оператор на обществени услуги и няма друга въззивна инстанция. Също така е възможно решенията относно достъп до информация за околната среда да бъдат отнесени до Съда. Отказ на искане на информация трябва да съдържа информацията относно възможностите за обжалване. Ако поискате информация за околната среда, решение се произнася в рамките на един месец — при по-сложни въпроси, до два месеца. Жалбата се подава до органа, който е взел решението за достъп до информация, в рамките на сроковете за обжалване, определени в съответното законодателство. Органът по принцип е длъжен да преразгледа решението и да препрати жалбата на апелативния съвет в рамките на три седмици, ако решението се потвърждава. Няма изисквания относно формата или изисквания за задължително консултиране. Органите по обжалване или съдилищата трябва да имат достъп до спорната информация, с цел да определят дали искането следва да се изпълни, или не. Тогава органът по обжалване и съдилищата могат да определят дали информацията да бъде оповестена, или не.

IV. Достъп до правосъдие и участие на обществеността

Участието на обществеността е задължително изискване в някои части на процеса на вземане на решения за околната среда в Дания. Това включва по-специално датската система за устройствено планиране на земеползването, включваща система на обществена консултация преди представянето на предложение за устройствен план, както и процес на обществена консултация след публикуването на предложение за устройствен план в съответствие със Закона за устройствено планиране. Процедурата за оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) на наземните дейности е включена в процеса на планиране и по този начин има сходен двоен процес на обществени консултации. ОВОС за офшорните дейности е уредена чрез секторното законодателство и обикновено няма обществена консултация преди изготвянето на доклада за оценка, а само след изготвянето на доклада, и преди решението. Обществената консултация преди издаването на разрешителни може да се различава според различните системи за издаване на разрешителни. В повечето случаи не е предвидена предварителна обществена консултация, или има само в ограничена степен. В повечето случаи няма или има само ограничена предварителна публична консултация. По отношение на разрешителни или лицензи в областта на околната среда, съгласно Закона за опазване на околната среда, изискването за задължителна обществена консултация се прилага само за онези инсталации, които са включени в списъка на инсталациите с изисквания за КПКЗ. Решения се публикуват заедно с информацията относно възможностите за обжалване. По правило решенията, приети съгласно законодателството в областта на околната среда и устройственото планиране, може да се обжалват пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда. В съответното законодателство е предвидено кои решения може да се обжалват пред Апелативния съвет. Освен това е предвидено дали едно решение не може да бъде предмет на обжалване по административен ред. Административните решения могат, в съответствие с датската конституция, да бъдат изправени пред съда. Обикновено няма изискване за изчерпване на обжалването по административен ред или на други административни средства за защита, преди внасяне на делото в съда. По принцип датската Конституция не ограничава съдебния контрол на съдилищата до въпросите на законосъобразността. На практика обаче датските съдилища обикновено не преразглеждат въпроси, свързани с дискреционните правомощия на даден орган. Съдилищата преразглеждат границите на такива дискреционни правомощия, например както е определено от принципа на пропорционалност. Следователно съдилищата ще проверят дали решението е недействително или непропорционално, но не и дали решението е уместно. Съдилищата могат също така да разгледат материалите и техническите констатации и изчисления, ако такива въпроси са повдигнати от една от страните. Следователно съдилищата могат да приемат или отхвърлят претенции, че например оценка на въздействието върху околната среда е несъответстваща. Малко вероятно е обаче те да преразглеждат техническите аспекти по-подробно. Контролът на Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда е установен в съответното законодателство. В повечето случаи Апелативният съвет извършва пълен контрол включително и на дискреционните въпроси. Обхватът на контрола може обаче да бъде изрично ограничен до въпросите на законността. Такъв пример е контролът на устройствени планове за земеползване, когато целесъобразността на плана не може да бъде разглеждана от Съвета съгласно Закона за устройствено планиране. Плановите за земеползване и регулационните

решения може да бъдат контролирани както от Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда, така и от съдилищата. Докато обжалването по административен ред на планове за земеползване пред Апелативния съвет е ограничено до въпросите на законността, това не е така при обжалването по административен ред на регулационни решения (под формата на разрешителни за земеделски земи), които могат да бъдат преразглеждани в тяхната цялост от Апелативния съвет. Плановете за земеползване могат да бъдат обжалвани пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда от много широк кръг физически лица, както и неправителствени организации. Кръгът на лицата, които могат да обжалват разрешителни за земеделски земи, на практика е дефиниран по-тясно от онези, които са индивидуално засегнати. Широк кръг от неправителствени организации могат да обжалват тези решения. Въпреки че това не е предвидено със закон, е вероятно същият кръг от лица и неправителствени организации да има процесуална легитимация пред съдилищата по тези въпроси. Съдилищата най-вероятно ще проверят само законосъобразността на устройствените планове и регулационните решения.

Решенията относно това дали е необходима ОВОС или не, решенията относно предварителна проверка на ОВОС, могат да бъдат обжалвани пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда в съответствие със Закона за устройствено планиране. Широк кръг физически лица и неправителствени организации могат да обжалват тези решения. Не е необходимо да са участвали в процедури за обществена консултация, за да имат достъп до обжалване. Решение относно предварителна проверка на ОВОС се счита за въпрос на законосъобразност, който може да бъде разгледан от апелативния съвет. Решенията относно предварителна проверка на ОВОС могат също така да бъдат отнасяни до съда. Съдилищата ще осъществяват контрол за законосъобразност на решенията, но е малко вероятно да преразгледат техническите въпроси в детайли. В датската система за ОВОС не са предвидени формални решения относно обхвата на ОВОС и, като следствие, обикновено не съществува отделен достъп до административно обжалване по тези въпроси. Ако властите поискат от предприемач да предостави специфична информация, такова решение може да се обжалва от гледна точка на законосъобразността съгласно Закона за устройствено планиране. В останалите случаи въпроси, свързани с обхвата на ОВОС, могат да бъдат разгледани като част от обжалване на самата ОВОС. Окончателното решение по ОВОС в Дания обикновено се разделя на две части:

Приемане на насоки за общинско устройствено планиране, придружени от доклад за въздействието върху околната среда, и разрешително по ОВОС.

И двете решения могат да бъдат обжалвани пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда. Документът за устройствен план и докладът могат да бъдат обжалвани по въпросите на законосъобразността, докато разрешителното по ОВОС може да бъде обжалвано в неговата цялост, включително по въпроси на дискреционните правомощия или целесъобразността на основание на Закона за устройствено планиране. Апелативният съвет до известна степен ще направи преглед на материалните и техническите констатации и изчисления. Ако докладът относно ОВОС се счита за несъответстващ (повече от незначителни недостатъци), ще бъде отхвърлен и върнат на съответния орган. Решенията относно ОВОС могат също така да бъдат разглеждани от съдилищата. Съдилищата са по-склонни да се въздържат от контрол на техническите въпроси и дискреционните правомощия на Органа. Ако решенията относно ОВОС се обжалват пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда или пред Съда, жалбата обикновено няма да прекрати или спре изпълнението на проекта. Апелативният съвет може обаче да реши, че жалбата спира действието на разрешителното за проекта или устройствения план. Няма формални или процесуални изисквания за такова решение — Съветът преценява дали суспензивно действие е уместно, или не. Ако решение по ОВОС се разглежда от Съда, е възможно също и Съдът да предостави суспензивно действие. Съдилищата обаче в голяма степен се въздържат да предоставят суспензивно действие или да наредят преустановяване на нарушение и може да изискват от жалбоподателя депозит за обезпечение. Разрешителни или лицензи в областта на околната среда, включително решения или разрешения за КПКЗ, могат да бъдат обжалвани пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда съгласно Закона за опазване на околната среда. Те могат да бъдат обжалвани от лицата, които са засегнати лично и в значителна степен, както и от неправителствени организации, и по-специално, неправителствени организации, които опазват природата и околната среда съгласно Закона за опазване на околната среда. Няма изискване за участие в обществената консултация по отношение на инсталациите с изисквания за КПКЗ. За частните лица ключовият въпрос е дали те имат личен и значителен интерес, или не. Апелативният съвет прави преглед на решението в неговата цялост, включително процесуалните въпроси, както и въпроси относно съществуването и дискреционните правомощия. Съветът в своята експертна конфигурация ще се стреми да провери материалните и техническите констатации и изчисления. Съдилищата може също така да правят преглед на екологични разрешителни или решенията относно КПКЗ. Съдилищата обаче е малко вероятно да разглеждат технически и дискреционни въпроси. Ако екологично разрешително се обжалва, жалбата няма да спре или преустанови изпълнението на разрешената дейност. Апелативният съвет по въпроси на природата и околната среда може обаче да реши, че жалбата спира действието на решението. Няма процесуални изисквания.

V. Достъп до съда срещу действие или бездействие

Искове срещу частни лица или юридически лица в областта на околната среда, представени пред съдилищата, обикновено се основават на частното право, като например искове за гражданска отговорност или за нарушаване на общественото спокойствие. Искове, свързани с неспазване на публичноправни задължения, обикновено могат да се внасят в съдилищата от съответния орган. Има няколко изключения от последното. Законът за устройственото планиране изрично предвижда възможност за частен съдебен иск в случай на неспазване на разпоредбите, заложили в местния устройствен план. Когато става въпрос за неспазване на публични задължения от страна на самите публични органи, включително държавни органи, по принцип се счита, че могат да бъдат подавани искове до съдилищата на основание на датската конституция. Искът трябва да бъде добре обоснован и достатъчно ясен и прецизен. Необходимо е също така да бъде демонстриран достатъчен законен интерес по иска. Специален набор от правила се прилага към екологичната отговорност под формата на задължения съгласно публичното право, произтичащи от прилагането на Директивата на ЕС относно екологичната отговорност. Обикновено местните органи — общините — са онези, които определят на първоначалния етап дали има екологични щети, определени в директивата. След това делото ще бъде прехвърлено към Министерството на околната среда (Агенцията по опазване на околната среда). Все пак частно лице или неправителствена организация може да поиска от министерството да предприеме действия, ако счита, че са налице екологични щети в съответствие със Закона относно екологичните щети. Такова искане може да бъде подадено от група лица и/или неправителствени организации, които имат достъп до обжалване по административен ред. Искането трябва да бъде придружено от съответната информация. Решенията, взети по такива искания, могат да бъдат обжалвани в срок от четири седмици пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда съгласно Закона относно екологичните щети. Всички лица, които са засегнати лично и в значителна степен, могат да обжалват, както и национални и местни неправителствени организации, които защитават природата и околната среда. Решение може да бъде отнесено до Съда в рамките на срок от 12 месеца. Няма специални условия за преразглеждане на такива решения.

VI. Други средства за достъп до правосъдие

Освен възможността за обжалване пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда и съдилищата, административно решение е възможно да бъде отнесено и до омбудсмана. Освен това, въпроси във връзка с правомощията за надзор на местните и регионалните органи могат да бъдат отнесени до Държавния надзорен орган. И накрая, ако дадено лице или неправителствена организация счита, че е извършено

престъпление чрез нарушение на законодателството в областта на околната среда, е възможно да се докладва по въпроса на полицията /прокуратурата. Омбудсманът може да завежда дела по собствена инициатива или да отговаря на подадени до него жалби в съответствие със Закона за омбудсмана. Омбудсманът следва да определи дали една жалба следва да доведе до по-нататъшни разследвания. Налице е изискване за изчерпване на възможностите за обжалване по административен ред, преди случаят да бъде отнесен до омбудсмана. Омбудсманът не може да взема решения с правнообвързваща сила. Той може да отправя критики и препоръки до органите на властта. Държавният надзорен орган може да получава оплаквания относно общинските и регионалните органи — но само ако няма възможности за обжалване по административен ред съгласно Закона за местното самоуправление. Държавният надзорен орган определя дали дадена жалба следва да доведе до по-нататъшни разследвания. Надзорният орган може да упражнява контрол за законосъобразност на действия или бездействия. Надзорният орган може да издаде документ с насоки по въпроса — той не може да замени въпросното решение. Той обаче може да отмени или да спре очевидно незаконосъобразни решения. Прокурорът определя дали е налице основание за започване на наказателно производство пред Съда. В Дания няма специализиран прокурор в областта на околната среда. Като цяло има твърде ограничен брой наказателни дела в областта на околната среда в Дания и нивото на санкциите (глоби или лишаване от свобода) е сравнително ниско. По принцип не е предвидена възможност за частно наказателно преследване в областта на околната среда. То трябва да бъде специално установено със закон. Бездействие или пропуск на административните органи могат по принцип да бъдат предмет на жалба до омбудсмана, до Държавния надзорен орган, или да бъдат докладвани на прокуратурата. Също така се предполага, че бездействие или пропуск на административните органи могат да бъдат обжалвани пред Съда. Ако не е издадено административно решение, по принцип не е възможно да се подаде жалба по административен ред в рамките на системата за административно обжалване — освен ако бездействието може да се приравни с решение.

VII. Процесуална легитимация

Основната терминология по отношение на процесуалната легитимация или достъпа до правосъдие в Дания е концепцията за „правен интерес,..“ По отношение на съдебните производства понятието „правен интерес“ не е дефинирано в законодателството, но то най-често се тълкува като достатъчен личен и значителен интерес. В Дания не е предвидено *actio popularis*, което дава достъп до съдилищата на всички лица. В областта на околната среда в законодателството е определено кой има достъп до обжалване по административен ред пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда. Донякъде е прието, че групата лица и неправителствени организации, които имат право на обжалване по административен ред, ще имат достатъчен правен интерес също и за завеждане на дело в Съда. Това обаче трябва да се определя според конкретния случай. Правилата за това кой има достъп до обжалване по административен ред се различават в различните области. За частни лица това може да варира от само един адресат (например съгласно Закона за защита на природата), през лицата, които са засегнати лично и в значителна степен (например съгласно Закона за опазване на околната среда), до по-широка група граждани (Закон за устройственото планиране). За НПО има повече допирни точки, като следствие от прилагането на Конвенцията от Орхус. Достъпът на НПО до обжалване не се ограничава до решенията по ОВОС и КПКЗ, но се прилага по-широко в законодателството за околната среда. Като цяло национални неправителствени организации, чиято основна цел е опазването на природата и околната среда или интереси в областта на отдиха и туризма, имат достъп до обжалване по административен ред по въпроси на околната среда. Местните организации обикновено също имат достъп до обжалване по административен ред, но с някои разлики между различните области. Това може да включва *ad-hoc* групи. Чуждестранните НПО не са изрично посочени в законодателството като имащи достъп до обжалване по административен ред. Скандинавската конвенция за опазване на околната среда от 1974 г. изрично признава принципа на недопускане на дискриминация и предоставя на лица от скандинавските държави, засегнати от решение по силата на Закона за опазване на околната среда, достъп до обжалване по административен ред при равни условия. Този принцип на недопускане на дискриминация вероятно се прилага и в други ситуации. Дали чуждестранни неправителствени организации могат да обжалват най-вероятно ще зависи от това дали може да се счита, че неправителствената организация е засегната от решението. Даден орган обикновено има достъп до обжалване по административен ред, само ако това е предвидено със закон. Във връзка с достъпа до съдилища той ще зависи от това дали органът има достатъчен правен интерес. Прокурорът има право да образува наказателно производство и да завежда наказателни дела в Съда.

VIII. Законно представителство

Процесуално представителство не е задължително при административно обжалване или съдебно производство в областта на околната среда. При обжалване по административен ред Апелативната комисия (или орган) има задължение да гарантира, че необходимата информация за вземане на решение е на разположение. При обжалване по административен ред не е необходимо съдействието на адвокат, въпреки че един правоспособен юрист може да предостави ценна помощ. В съдебните дела съдилищата разчитат на претенциите и аргументите, изтъкнати от страните по делото. В повечето случаи се препоръчва, преди случаят да се отнесе до Съда, да се потърси квалифицирана правна помощ, а също и представителство от адвокат. Препоръчително решение относно съдебните дела е да се потърси съвет от адвокатски кантори, които са специализирани или имат специфичен и документиран експертен опит в областта на околната среда. Няма НПО, специализирани в предоставянето на консултации за частни лица във връзка с административни жалби или съдебни дела в областта на околната среда. Някои неправителствени организации имат значителен опит по дела в областта на околната среда — най-често при обжалвания по административен ред, например Датското дружество за опазване на природата. Едва няколко съдебни дела в областта на околната среда са заведени от неправителствени организации.

IX. Доказателства

В гражданските съдебни дела събирането и представянето на доказателства е по инициатива на страните по делото. Страните по делото могат да призовават свидетели и да искат експертни становища. Доказателства обикновено се представят по време на основните прения, но това може да се случи и преди съдебните прения, в зависимост от съгласието на Съда. Съдът, преди съдебните прения, може да изиска от страните да представят изявление по отношение на доказателствата, които ще бъдат представени по делото. Съдът може да разреши допълнителни доказателства. Няма ограничения за това какъв вид доказателства могат да бъдат представени. Съдът обаче ще отхвърли ирелевантни доказателства. Ако една от страните поиска експертно становище, той/тя трябва да направи предложение за въпросите, които да бъдат задавани. Ответната страна трябва да има възможност да коментира предложението и след това съдът одобрява въпросите. Съдът не може да поиска доказателства по собствен почин. Съдът обаче може да поиска от страните да доразвият въпроси, които той счита за важни за делото, или да насърчи страните да представят доказателства. Въз основа на съдебните прения и представените доказателства съдът определя обстоятелствата, които са от решаващо значение за делото. Съдът прави свободна оценка на доказателствата. Експертните становища не са обвързващи за Съда.

Преустановяване на нарушение.

Обжалването пред Съда не спира административно решение, както е записано в член 63 от датската Конституция. При определени обстоятелства обаче съдът може да предостави суспензивно действие или да постанови преустановяване на нарушението. Съдилищата като цяло не са склонни да предоставят суспензивно действие и в някои случаи може да поискат депозит за обезпечение за потенциалните разходи, свързани със спиране

на решение, а оттук и на проект. Възможно е да се поиска съдебна заповед за предотвратяване на действия в граждански (частноправен) съдебен процес, съгласно Закона за правораздаването, член 641. Решение на съда относно суспензивно действие или съдебно нареждане може да се обжалва пред по-висша инстанция. Съдът ще претегли обществените интереси за това да не се спира решението, от една страна, и естеството и обхвата на вредите, претърпени от жалбоподателите, от друга страна. По отношение на административните жалби пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда, степента на суспензивно действие на жалбата по административен ред може да варира. По принцип жалба относно забрана или нареждане ще спре решението, докато жалба относно разрешително или устройствен план няма да спре решението. Апелативният съвет по въпроси на природата и околната среда обаче може да вземе друго решение, когато е подадена жалба.

XI. Разходи

При обжалване по административен ред пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда се прилага обща такса от 500 DKK, считано от 1 август 2012 г. Специална такса от 3.000 DKK за неправителствени организации и други юридически лица, въведена считано от 1 януари 2011 г., бе оттеглена през 2012 г. Комитетът за надзор на прилагането на Конвенцията от Орхус (Aarhus Convention Compliance Committee) през март 2012 г. установи, че таксата от 3.000 DKK е в нарушение на член 9, параграф 4 от Конвенцията. Таксата за обжалване по административен ред ще му бъде възстановена, ако жалбоподателят спечели обжалването изцяло или частично. Няма други разходи за частните лица в обжалването по административен ред — с изключение на евентуалното процесуално представителство. При съдебни дела съдебните такси през 2012 г. включват стандартна такса от 500 DKK за внасяне на делото на първа инстанция, вж. www.domstol.dk. Ако дадено дело е на стойност над 50.000 DKK, се заплаща допълнителна такса в размер на 1,2 % от стойността над 50.000 DKK, с максимална такса в размер на 75.000 DKK за завеждане на делото в съда. Ако делото стигне до разглеждане в съда, се заплаща допълнителна такса за дела на стойност над 50.000 DKK: 750 DKK + 1,2 % за стойността над 50.000 DKK. Ако делото е обжалвано, ще се изчисли нова такса въз основа на стойността на производството към този момент, включително стандартна такса от 750 DKK във висшите съдилища и 1.500 DKK във Върховния съд. Стойността на повечето съдебни дела, които атакуват административни решения, не надхвърля 50.000 DKK и съдебната такса съответно ще бъде ниска. Отделно от съдебните такси страните по делото трябва да заплатят разноски например за експертни становища, както и за адвокатски хонорари. И двете могат да бъдат скъпо струващи. Трудно е да се направи оценка на хонорарите на експерти и адвокатските хонорари — минимална такса от 1.500—2.000 DKK на час може да бъде подходяща (2012). За различните видове дела могат да се прилагат стандартни такси. В някои ситуации от съда може да бъде поискан депозит за обезпечение за покриване на потенциалните разходи. Ако бъде постановено решение за преустановяване на нарушение, може да се изиска депозит за обезпечение за покриване на потенциалните разходи от забавянето на проекта. Депозитът за обезпечение ще бъде определен от Съда за всеки конкретен случай поотделно. По правило в съдебните дела се прилага принципът „загубилата страна плаща“, съгласно член 312 от Закона за правораздаването. Във всеки отделен случай съдът ще определя разходите, които се заплащат от загубилата страна, въз основа на оценка на разходите за експертни становища и адвокати. Ако загубите дело, заведено срещу публичен орган, съществува риск да платите съдебните разноски на Органа. При специални обстоятелства обаче съдът може да реши, че загубилата страна няма да заплати разноските на ответната страна. Такъв може да бъде случаят, ако ответникът е публичен орган или голяма компания. Това обаче много зависи от конкретните обстоятелства и има няколко примера за частни жалбоподатели, които са осъдени да заплатят разноските на публичните органи (в размер до няколкостотин хиляди DKK).

XII. Механизми за финансова помощ

Съдилищата не могат да предоставят освобождаване от съдебните такси. Съдебните такси обаче не се прилагат, ако на жалбоподателя се предоставя „безплатен процес“ или ако той/тя има застраховка и отговаря на определени критерии за максимален доход. Съгласно Закона за правораздаването съществува възможност да се кандидатства за „свободен процес“ (или правна помощ). Обикновено трябва да отговорите на определени критерии по отношение на максимален доход (към 1.1.2012 г.: 289.000 за един и същ доход и 368.000 за двойка). В допълнение вашият случай трябва да бъде разумно обоснован. По-важното е, че в областта на околната среда е възможно предоставяне на „свободен процес“ въз основа само на специални обстоятелства. Това изискване може да бъде изпълнено при дела, които се занимават с принципи въпроси или въпроси с широка обществена значимост. Частни лица, както и групи или организации, могат да кандидатстват за „свободен процес“ въз основа на специални обстоятелства. Безплатна правна помощ може да бъде предоставена от „правни клиници“ или от адвокатски кантори. Все пак, тя обикновено не се разпростира върху проблемите на околната среда. В Дания няма природозащитни организации, защитаващи обществени интереси, или адвокати, които предлагат правни консултации на обществеността в такова качество.

XIII. Навременност

Като цяло не са предвидени срокове за издаване на решения от страна на публичните органи. Общото правило е, че решението трябва да бъде издадено в рамките на разумен период от време. Фиксирани крайни срокове се прилагат за искания за достъп до информация за околната среда, както и за други искания за достъп до информация. Няма официални санкции срещу административните органи за издаване на решения в забава. Може обаче да се подаде жалба до омбудсмана или, ако засяга общински и регионални органи, до Държавните надзорни органи. При съдебните производства важат различни срокове, най-вече за страните. След подаването на молба се определя краен срок, обикновено от четири седмици, за ответника да представи отговор. На жалбоподателя и след това на ответника ще бъде дадена втора възможност да представят изявления — обикновено в рамките на срок от четири седмици за всеки от тях. След това основните съдебни прения могат да започнат. На този етап все още няма официални срокове. Решението на Съда се произнася възможно най-скоро след края на съдебните прения, при жалби в районните съдилища и във Висшия съд — обикновено в рамките на четири седмици, съгласно член 219 от Закона за правораздаването. Продължителността на гражданските дела в районните съдилища и висшите съдилища може лесно да достигне една година или повече. Във Върховния съд средната продължителност е около две години. Наказателните дела обикновено се решават в рамките на няколко месеца от образуването на делото. По-сложните наказателни дела, включително и някои дела по въпроси на околната среда, може да отнемат по-дълъг период от време. Освен това, прокурорът може да се нуждае от определен период от време, за да реши дали да заведе дело в Съда и да разследва случая.

XIV. Други въпроси

Повечето административни екологични решения се оспорват от обществеността в рамките на системата за обжалване по административен ред, т. е. чрез обжалване пред Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда. Почти всички административни решения се обявяват публично, заедно с информация за това как да се обжалва решението. Беше направено предложение да се създаде лесно достъпна и удобна за ползване платформа за електронен достъп за административни жалби в областта на околната среда. Някои насоки вече са достъпни на <http://www.nmkn.dk/>, включително формуляр за жалба <http://www.nmkn.dk/>. Сравнително малко административни екологични решения са оспорени пред Съда. Повечето граждански съдебни дела са дела срещу решенията на Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда. В Дания алтернативно разрешаване на спорове не се среща често в областта на околната среда. При гражданските дела първоинстанционните съдилища обикновено са задължени да търсят разрешаване на спора между страните по делото, съгласно член 268 от Закона за правораздаването.

Страните по делото могат също така обаче да поискат от съда да назначи медиатор с цел да се търси извънсъдебно споразумение, съгласно член 272 от Закона за администрацията на правосъдието. Страните ще плащат разходите. Ако бъде постигнато споразумение, съдебното дело може да бъде прекратено. Други способи за алтернативно разрешаване на спорове в областта на околната среда не са формализирани.

XV. Да си чужденец

В процесуалните закони не са формулирани антидискриминационни клаузи по отношение на езика или страната на произход — с изключение на Скандинавската конвенция за опазване на околната среда и Конвенцията относно скандинавските езици. Съдебният език в Дания е датският в съответствие с член 149 от Закона за правораздаването. Обикновено се изисква превод на документи на датски език — освен ако двете страни и съдът приемат езика на оригинала. Документи на скандинавските езици обикновено се приемат без превод. Писмен превод по граждански съдебни дела обикновено не е предвиден и не се заплаща от държавата. При наказателни съдебни производства писмен превод се предоставя и заплаща от държавата, съгласно циркулярно писмо № 104/1989.

XVI. Transboundary Cases

Проекти, планове или програми, които могат да имат трансгранични въздействия върху околната среда в други държави, са предмет на допълнителна процедура, осигуряваща консултации на държавите, които могат да бъдат засегнати. В такива случаи компетентните органи на съответните държави ще бъдат уведомени в съответствие с Конвенцията от Еспо и Закона за екологична оценка на планове и програми. Консултациите със заинтересованата общественост в съответните държави след това зависи от властите на въпросната държава. В датското законодателство не съществуват разпоредби за пряка консултация с обществеността в други държави. Гражданите в други държави обаче не са изключени от участие в обществената консултация в Дания. Достъпът до Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда или съдилищата не се ограничава до датските граждани, а по принцип зависи от това дали лицето има достатъчен правен интерес. Чуждестранни неправителствени организации обикновено няма да имат достъп до обжалване по административен ред или процесуална легитимация пред съда, освен ако не представляват достатъчен правен интерес. Скандинавската конвенция за опазване на околната среда в своя член 3 предвижда, че всяко лице, засегнато поради дейности, увреждащи околната среда в друга (скандинавска) държава, има същото право да атакува допустимостта на тези дейности пред органите или съдилищата, както и гражданите на тази държава.

Връзки по темата

Уебсайт на датските съдилища: <http://www.domstol.dk>

Уебсайт на Апелативния съвет по въпроси на природата и околната среда: www.nmkn.dk (Natur-og Miljøklagenævnet —)

Уебсайт на официалната датска правна информационна система: <http://www.retsinformation.dk/>

Текст на Скандинавската конвенция за опазване на околната среда: <http://sedac.ciesin.org/entri/texts/acrc/Nordic.txt.html>

Последна актуализация: 14/09/2016

Това е машинен превод на съдържанието. Собственикът на настоящата страница не носи никаква отговорност за качеството на този машинно преведен текст.